

∞ CAPACITATEA PROFESIONALĂ A PERSONALULUI DIN BIBLIOTECI DE A RĂSPUNDE NEVOILOR COMUNITĂȚII ∞

Lilia POVESTCA

sef de secție, Biblioteca Națională a Republicii Moldova
lpovestca@bnrm.md

Biblioteca de astăzi este una din instituțiile sociale și culturale necesare comunității, care își elaborează propriile linii directoare pentru activitatea de informare, educațională și culturală cu populația. Astfel, nu poate fi pusă la îndoială necesitatea unei cooperări durabile între personalul de bibliotecă și utilizatori, indiferent de statut social, vârstă, naționalitate, sex etc. [11, p. 165]. Pentru a acoperi o largă paletă de cerințe în cadrul meseriei sale, bibliotecarul își asumă o multitudine de roluri care implică responsabilități, deziderate, calități și competențe.

Un aspect esențial în ceea ce privește profesia de bibliotecar îl reprezintă competența profesională care include ansamblul de capacități cognitive, afective, motivaționale și manageriale. Din cadrul european al calificărilor, extragem definiția: „*Competență înseamnă capacitatea dovedită de a utiliza cunoștințe, aptitudini și abilități personale, sociale și/sau metodologice în situații de muncă sau de studiu și pentru dezvoltarea profesională și personală*” [7]. Valeriu Copilu [2, p. 21] definește competența ca „*interacțiunea a 3 C*”: *Competența = Cunoștințe (Cn) + Capacități (Cp) + Comportament (Cm)*.

Competența profesională a personalului de specialitate din biblioteci derivă din rolurile pe care acesta le îndeplinește în cadrul bibliotecii. În opinia lui S. J. Davis, un angajat talentat este acela care are abilitatea de a-și asuma roluri; abilitatea de a gestiona schimbarea; capacitatea de învățare; un profil personal; poate gestiona eșecului; are satisfacție în muncă [6, p. 116]. Pentru a se adapta la sarcini noi, instituțiile infodocumentare trebuie să urmărească gradul de educabilitate a viitorilor și actualilor angajați.

Competențele sunt utilizate pentru: (1) dezvoltarea programelor de pregătire profesională inițială și continuă, adaptate cerințelor locurilor

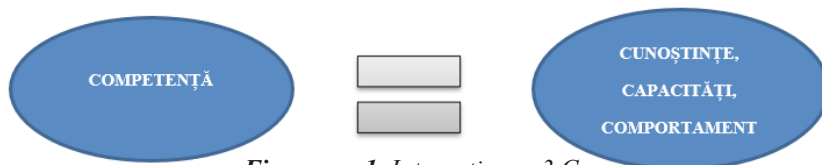
de muncă; (2) îmbunătățirea calității conținutului cursurilor de formare profesională; (3) recunoașterea competențelor profesionale indiferent de modul în care au fost dobândite; (4) asigurarea transferabilității competențelor de la un domeniu de activitate la altul [1, p. 63].

În tabelul de mai jos sunt redate competențele pe care trebuie să le dețină bibliotecarii la etapa actuală, clasificate în trei grupuri:

Tabelul nr. 1. Competențe necesare bibliotecarilor

Grup de competențe	Capacitate
Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sistematizarea informațiilor ▪ Evaluare ▪ Instruire și asistență pentru utilizatori ▪ Colaborare ▪ Conservarea digitală ▪ Marketing de bibliotecă
Abilități tehnice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Expertiză tehnologică ▪ Software-ul bibliotecii digitale ▪ Managementul cunoștințelor ▪ Tehnologia web ▪ Standarde de metadate ▪ Gestionarea datelor ▪ Drepturi de autor și licențiere
Abilități personale	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Comunicare ▪ Abilități analitice ▪ Adaptabilitate ▪ Managementul timpului ▪ Învățarea continuă ▪ Managementul echipei ▪ Managementul schimbării

Sursa: [Shettar, p. 95]

Figura nr. 1. Interacțiunea 3 C

Sursa: [Barbaroș, p. 20]

Conform acestei clasificări, pentru a răspunde nevoilor comunității, personalul de bibliotecă, trebuie să dețină *competențe profesionale* care ajută profesioniștii să exerseze și să își îndeplinească atribuțiile specifice la locul de muncă; *abilități tehnice* – cunoștințele și abilitățile necesare pentru a realiza operațiuni tehnice cu ajutorul unor instrumente; *abilități personale* ce țin de personalitatea individului și de calitățile comportamentale la locul de muncă. Acestor competențe li se mai pot adăuga și altele după cum fiecărei competențe i se pot asocia și alte capacități.

Cercetătorul Ionel Enache [3, p. 357] menționează că presiunile crescute provocate de procesul de globalizare și de introducerea permanentă a noilor tehnologii presupune necesitatea de a asigura personal de specialitate bine pregătit, flexibil și superior calificat, care va putea să reacționeze la modificările constante înregistrate pe piața muncii. Problema este cum să menținem un nivel constant de actualizare, adecvat pentru a ține pasul cu dezvoltarea serviciilor de bibliotecă care este condusă de noile tehnologii.

Evoluția activității de perfecționare a personalului de bibliotecă are loc pe circuitul metodologic: formare de bază – formare continuă – autoformare.

Legea cu privire la biblioteci (nr. 160 din 20.07.2017), la compartimentul formării profesionale, conține două articole: articolul 26 „Formarea profesională a personalului de specialitate din biblioteci”; articolul 27 „Formarea profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci” (Cap. IV. Managementul și personalul bibliotecilor publice) [5].

Specialistul Richard E. Rubin [8, p. 25], analizând instruirea continuă a bibliotecarilor, remarcă faptul că, odată cu schimbările permanente în mediul informațional, programele de biblioteconomie și informare se învechesc foarte repede. În consecință, există o necesitate crescândă de participare a personalului la procesul de formare profesională continuă.

Formarea profesională continuă, bazată pe principiile instruirii adulților, satisface următoarele cerințe:

- sistem educațional social deschis, presupunând integrarea cu știința, management, practica profesională etc.;
- instruire individualizată în corespundere cu rolurile sociale ale persoanei instruite;

- proces de instruire dinamic (în timp redus – maximum de cunoștințe);
- relații democratice între formator – formabili cu privire la conținutul programelor educaționale;
- implicare activă în procesul de instruire, stimularea reflexiilor profesionale, dezvoltarea gândirii constructive și creative [12, p. 40].

În contextul educației formale, Centrul de Formare Continuă al Universității de Stat din Moldova (<https://www.facebook.com/formare-continua.usm>) oferă posibilitatea de a urma o serie de cursuri tematice de scurtă durată (20-150 de ore) pentru bibliotecarii din bibliotecile publice, școlare și universitare. De asemenea, sunt oferite posibilități de formare profesională, aderând la programul de recalificare profesională (1 500 de ore), destinat acelor persoane care nu au studii superioare în biblioteconomie și știința informării. În procesul de predare sunt antrenați cadre didactico-științifice, precum și specialiști-practicieni cu abilități de formatori [10].

În contextul educației nonformale, personalul din sistemul național de biblioteci poate beneficia de serviciile educaționale prestate de furnizorii de formare continuă în domeniu:

- Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul BNRM (<https://www.facebook.com/cfpc.bnrm>);
- Centrul de Formare din cadrul Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” (<https://www.facebook.com/biblioteca.creanga>);
- Campusul Competențelor din cadrul Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” (<https://www.facebook.com/campusulcompetentelor>).

Subliniind rolul primordial al formării continue, T. Callo consideră că accentul trebuie pus pe calitatea satisfacerii nevoilor reale ale beneficiarilor într-o perioadă îndelungată de timp. Avantajele formării continue constau în asigurarea unui profit informațional structurat de cunoștințe funcționale, a unui adaos de competențe intelectuale și acționale concrete, a unui plus de motivație și atitudine, reflectate în activitatea ulterioară, care va duce la creșterea calității și eficienței procesului educațional [4, p. 17-20].

În baza studierii necesităților de formare continuă a bibliotecarilor, sunt elaborate oferte educaționale relevante plasate pe paginile web, rețelele sociale, transmise pe adresele de e-mail ale centrelor biblioteco-

nomice. Bibliotecarii pot participa la instruire cu diverse subiecte: cadrul legal și de reglementare, statistica de bibliotecă, formarea formatorilor, ateliere de animații, coding pentru bibliotecari, ora poveștilor în format modern, instrumente de marketing și promovare, EduTeca, servicii noi de bibliotecă etc.

Autoformarea oferă bibliotecarilor posibilitate să se adapteze supra-abundenței de informații, posibilități de a-și îmbunătăți cunoștințele și a dobândi altele noi, pentru a face față solicitărilor și studiului continuu. A învăța să înveți și a dori să te perfecționezi continuu sunt cerințe ale educației permanente, prin care omul contemporan învață să fie el însuși, receptiv la schimbări, capabil să le anticipeze și să se adapteze la ele. Pentru secolul nostru, instruirea continuă și implicit autoinstruirea au devenit cerințe fundamentale ale societății, determinate de creșterea exponențială a informațiilor și de uzura accelerată a acestora, de mobilitatea profesiilor, de progresele extraordinare ale științei, tehnicii, tehnologiei și mijloacelor de informație, de dinamismul vieții economice și sociale, de democratizarea învățământului, de creșterea nivelului de aspirație spre cultură și educație, de folosirea cât mai plăcută și utilă a timpului liber.

Omul care dorește să se autoeduce permanent își formează personalitatea echilibrat, poate identifica și folosi sursele de informație, participă la dezvoltarea societății și la educarea celorlalți membri ai colectivității din care face parte. În conformitate cu cerințele timpului, personalul de specialitate din biblioteci trebuie să cunoască mediile și comunitățile virtuale de învățare, efectele în plan educativ ale rețelelor sociale.

Recomandări privitor la dezvoltarea capacităților personalului de bibliotecă: accesarea ePortofoliilor educaționale, suporturilor educaționale (tutoriale de dezvoltare a competențelor digitale, suporturi metodologice, analize statistice etc.) integrate în colecția Centrul de Resurse, pagina web a BNRM (<http://resurse.bnrm.md/ro/for-public-libraries/resource-center>); vizionarea filmelor didactice pe canalul de YouTube al BNRM: „Deontologia profesională”; (<https://www.youtube.com/watch?v=-LY4NahcMCM>), „Digitalizarea patrimoniului cultural național” (<https://www.youtube.com/watch?v=xbRNdkp4TZM>); consultarea blogurilor tematice: „Blog de biblioteconomie și știința informării” (<https://clubbib2.wordpress.com/>), „Bibliotecile publice teritoriale din Republica Moldova”; accesarea repozitoriilor: International Digital Repository for Library

and Information Science (e-LIS) (<http://eprints.rclis.org/>), Repozitoriul Național Tematic MoldLis (<http://moldlis.bnrm.md/>), HAPes - Institutional repository of „B. P. Hasdeu” Municipal Library (<https://hapes.hasdeu.md/>), resurse și reviste în Acces Deschis în domeniul biblioteconomiei și științelor informării etc.

Concluzii:

- conștientizarea rolului formării profesionale continue în satisfacerea nevoilor comunității cu servicii și produse de bibliotecă de calitate;
- motivarea personalului de a participa la formarea profesională continuă;
- participanții trebuie să fie asigurați de un mediu de învățare adecvat online și tradițional;
- dorința bibliotecarilor de a se aventura într-o nouă formă și mediu de învățare;
- participanții la cursurile online trebuie să depășească orice bariere psihologice care ar putea exista în utilizarea TIC;
- trebuie să existe un acord cu privire la metodele de predare, astfel încât instruirea bibliotecarilor să aibă impact asupra comunității etc.

Referințe bibliografice:

1. BACIU, Sergiu. Modalități de elaborare a finalităților/competențelor de formare profesională. In: Univers pedagogic. 2011, nr. 2, pp. 61-66. ISSN 1811-5470.
2. BARBAROȘ, Claudia. Abordări teoretice privind definirea conceptului de competență. In: Univers pedagogic. 2018, nr. 4(60), pp. 19-25. ISSN 1811-5470.
3. ENACHE, Ionel. Formarea și perfecționarea bibliotecarilor. In: Biblioteca. 2010, nr. 12, pp. 356-358. ISSN 1220-3386.
4. HADÎRCĂ, Maria. (coord. șt.). Educația integrală: Fundamente teoretico-paradigmatice și aplicative. Chișinău, 2015. 248 p. ISBN 978-9975-48-096-3.
5. Lege cu privire la biblioteci: nr. 160 din 20.07.2017. In: Monitorul oficial al Republicii Moldova. 2017, nr. 301-315, 18 august, pp. 141-147.
6. POPA, Zinaida. Prin gânduri și fapte omul sfințește locul. In: Diversitatea umană prin șanse egale în contextul racordării la valorile europene: Materialele Conferinței științifico-practice, 20 noiembrie 2014. Chișinău: s.n., 2015, 183 p. ISBN 978-9975-120-57-9.
7. Recomandarea Consiliului Europei din 22 mai 2017 privind Cadrul european al calificărilor pentru învățarea pe tot parcursul vieții și de abrogare a Recomandării Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind

- stabilirea Cadrului european al calificărilor pentru învățarea de-a lungul vieții. In: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene [online]. [citat 23.01.2022]. Disponibil: <https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/ro.pdf>
8. RUBIN, Richard E. Instruirea în biblioteconomie și știința informării (LIS). Context și preocupări. Din experiența SUA. In: Școala de Biblioteconomie din Moldova: Buletin trimestrial. Chișinău, 2003, nr. 2-3, pp. 24-37.
9. SHETTAR, Iranna, CHAVAN, Basavaraj. Reinventing Skills for a 21st Century Library Professionals. In: 7th KSCLA National Conference on Information literacy and embedded librarianship: changing role of college libraries in digital eraat: Karnataka State Women's University, Vijayapura, november 2016. pp. 95-102. ISBN 978-81-9330904-9. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/310672728_Reinventing_Skills_for_a_21st_Century_Library_Professionals
10. ȚURCAN, Nelly. Formarea profesională continuă a bibliotecarilor din Republica Moldova. Între necesitate și realitate. In: O carte. O bibliotecă. Un om. București: Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, 2015. 448 p. ISBN 978-606-93991-0-1.
11. АЛТУХОВА, Г. А. Профессиональные компетенции библиотекаря в эпоху глобализации и информатизации общества. In: Вестник МГУКИ. 2017, nr. 3 (77), pp. 164-171. ISSN 1997-0803.
12. КУЗНЕЦОВА, Т.Я. Компенсаторная функция дополнительного профессионального библиотечного образования и пути ее реализации. Перспективы непрерывного образования библиотекарей и информационных специалистов. Тезисы докладов. Москва, 4-6 декабря, 2001, pp. 39-40.